

Борщук Людмила Михайлівна,
*вчитель зарубіжної літератури,
Тернопільський академічний ліцей
«Українська гімназія» імені Івана Франка*

СВЯТО, ЯКЕ ЗАВЖДИ З ТОБОЮ (ЗА ПОВІСТЮ УЛЬФА СТАРКА «МАЛЕНЬКА КНИЖКА ПРО ЛЮБОВ»)

Повість Ульфа Старка «Маленька книжка про любов» вивчаємо у 7 класі за оновленою програмою, її опрацювання спрямоване на формування ключових (висловлення суджень щодо важливості духовного збагачення людини, критичних думок про прагматизм у людських стосунках) та предметних компетентностей (дати учням поняття про життя і творчість шведського письменника Ульфа Старка, розвивати навички аналізу художнього тексту, характеристики духовно-емоційного світу персонажів).

Починаємо урок з оригінального привітання, в якому відображається тема:

- Доброго ранку, любі учні! Я сподіваюся, що ваші серця, як і моє, сповнені хвилювання від очікування сьогоднішнього уроку.

На етапі мотивації з метою з'ясування розуміння дітьми понять «свято», «любов», «Різдво» ставлю запитання: який зміст вкладаєте у ці слова? Порівнюємо малюнки-ілюстрації любові та свята, виконані учнями, із зображеннями, створеними штучним інтелектом, роблячи висновок, що більше душі вкладено у малюнки, оскільки вони створені людиною.

«Маленька книжка про любов» – повість-свято. Це твір, що дарує читачеві добро й безмежне тепло в кожному рядку.

З метою активізації мислення, налагодження емоційного інтелекту використовую асоціативні карти. Учні обирають картинку, що асоціюється з темою уроку, й пояснюють, які почуття та емоції вона викликала. Звертаю увагу дітей на мудборд, створений неймережею, який відтворює святковий настрій.

Наступний етап уроку – ознайомлення з віхами життя письменника.

Щороку у Швеції виходять друком близько 2000 нових дитячих книжок, і майже щоразу серед них – твори Ульфа Старка – одного з найвідоміших

скандинавських авторів. Митець народився в 1944 році у Стокгольмі в сім'ї дантиста. Рано втратив матір, що залишило глибокий слід у його душі. Спогади про своє радісне й сумне дитинство Старк зберіг у собі назавжди. Попри дитячу травму, серце Ульфа не скам'яніло, напевно, в цьому і є успіх його творів. У 1984 році вирішив присвятити себе дитячій літературі. Сьогодні Старк вважається одним із найвідоміших і шанованих дитячих письменників у світі. Ним написано близько 30 книг, які перекладено 25 мовами. У 1998 році отримав скандинавську Дитячу Книжкову премію, а в 2000 році став Лауреатом премії Г. К. Андерсена.

Книги Ульфа Старка – це завжди свято. Ще тільки взявши до рук «Маленьку книжку про любов», звертаємо увагу на чудове видання, вишукані ілюстрації, оригінальний шрифт. Письменник вчить нас цінувати кожную хвилину життя, наскільки важкими не були б обставини. Дія повісті «Маленька книжка про любов» відбувається під час Другої світової війни, напередодні Різдва, але вона показує нам, що це свято повинно бути у душі кожного з нас щодня, бо тепло, любов, доброта не прив'язані до дат у календарі, бо світло має осявати нас зсередини постійно, саме тому Фред, головний герой книги, протистоїть і війні, і холодній зимі, і крижаному серцю директора.

Щоб відчутти настрій дітей після прочитання ними книги та перевірити зміст твору, даю вправу «Коктейль емоцій». Учні розповідають, які почуття викликала у них «Маленька книжка про любов». Акцентую увагу на тому, наскільки відчутно дух Різдва крізь сторінки повісті.

Книга Ульфа Старка актуальна у наш час. Війна проходить крізь усю повість чорним крилом. На етапі роботи з текстом ставлю дітям наступні запитання:

- Які асоціації у вас виникають, коли ви чуєте слово «війна»?
- Знайдіть у творі згадки про війну. Сам Фред неодноразово згадує про неї, адже вона супроводжує його щодня («темні, безрадісні вулиці, бо цієї зими ніде не горіли ліхтарі», «на вікнах – чорні штори, щоб бомбардувальники не заглядали будинки з повітря», «дурна війна», «війна гриміла майже в усій

Європі», «ідіот з чорними вусиками. Це він в усьому винен», видача продуктів за картками, навіть порівняння: «Пенал гупнув додолу, як ручна граната»).

- Назвіть героїв твору. Як вони протистоять війні? (Тато, який вириває Різдво із зубів війни, мама, яка готується принести у світ нове життя, вчителька, яка підтримує дітей, пані-фея, яка дарує шоколадку й парфуми, продавець ялинок, який ділиться прибутком із бідною родиною. Але найперше – Фред, чиє ім'я перекладається як «мир»).

- Чи можна сказати, що Фред перемагає війну, хоч вона ще триває? (Так, перемагає її тим, що закохується, і тим, що, попри обставини, зберігає свою дитячу щирість, береже свято у своїй душі).

- Чому ми втрачаємо вміння бачити диво? Може, тому, що губимо здатність радіти простим речам? Втрачаємо бачення світу очима дитини?

- Чи є у повісті дорослий, який не розгубив цієї здатності вірити у диво? (Є, вчителька Фреда Ліна, яка навіть у доповідній записці мамі на Фреда за його вчинок (приклеїв скелету у школі вуса Гітлера) написала, що вона пишалася б таким сином.)

Фред також чекає тата з війни, а поки його немає фізично, він звіряє усі таємниці вентилятору, крізь який чує голос батька. І стається диво – тато приїжджає на Святвечір додому, нехай на один лише вечір, але сім'я разом.

- Поясніть, як ви розумієте слова хлопчика наприкінці твору: «Я на небі»?

Фред перемагає війну тим, що закохується, і тим, що продовжує бути дитиною всупереч обставинам. Світло його душі перемогло зло, як свято Різдва перемогло темряву – на ялинці запалало безліч свічок. Тож зла у світі просто не буде, якщо не загубити у житті вміння бути дитиною.

Щоб не характеризувати персонажа за усталеною схемою та зрозуміти ідейний задум автора – уславлення взаємної підтримки, поваги, порозуміння між дітьми й дорослими, які разом наповнюють святом свій кожен день, ділю клас на групи й даю наступні завдання:

1) «Повербанк персонажа».

- Які складні життєві обставини супроводжують Фреда?

- Де ж у такій ситуації герой бере сили?

2) «Ефект присутності».

Ульф Старк – письменник синестезійний, його образи поєднують запах, звук, колір. Заповніть таблицю і доведіть, що практично на кожній сторінці твору ми відчуваємо атмосферу свята.

3) «Слова, якими потрібно жити». Випишіть із повісті три цитати про любов.

Підведення підсумків уроку покликане допомогти дітям зрозуміти, що є найголовнішим у житті, які цінності справжні, а які – химерні, показати учням, що свято, яке завжди з тобою, – це їхня душа, наповнена любов'ю і добрими помислами.

«Маленька книжка про любов» – це здатність осяяти світ довкола світлом своєї душі, проживати народження Ісусака щодня, а не лише раз у рік. «При всіх захмарних тарифах людське тепло – найдорожче». І неодмінно сяйво справжніх людських сердець, свято Різдва принесе нам таку довгоочікувану перемогу. Нехай пошвидше закінчиться війна і настане мир.

Домашнє завдання даю за вибором: розкрити почуття Фреда до Ельси за допомогою малюнка, музики або вірша. Оскільки твір ще не екранізовано, то актуальним буде написання листа до продюсера фільму: слід переконати його у необхідності екранізації повісті Ульфа Старка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Старк У. «Маленька книжка про любов». Львів: Видавництво Старого Лева, 2023. 112 с.

2. Старк Ульф: «Ви ніколи не зможете заборонити почуття...» Розмова професора Ольги Ніколенко зі шведським письменником Ульфом Старком. *Зарубіжна література в школах України*. 2015. №11. С.3–4.